

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**«КАТАТИМНО-ІМАГІНАТИВНА ПСИХОТЕРАПІЯ
(СИМВОЛДРАМА)»**

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

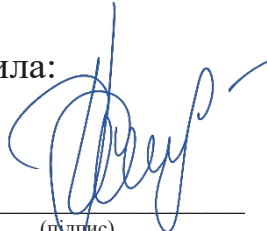
<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>3</u>	<u>6</u>	<u>20</u>	<u>16</u>	<u>54</u>	<u>90</u>	<u>6</u>

Київ-ЗФУУ
2025

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року)

Програму навчальної дисципліни розробила:

Кандидатка психологічних наук,
доцент кафедри психології ЗФУУ

(підпис)

Г. Лазос

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувач кафедри психології

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни вибіркова	
		Мова навчання Українська	
Змістових модулів - 2	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		3-й	
		Семестр	
			6-й
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Практичні(год.)	
		16	
		Самостійна робота(год.)	
		54	
		Всього	
		90	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про теоретичні засади, методологічні принципи та практичні можливості застосування кататимно-імагінативної психотерапії як одного з сучасних напрямів психодинамічної терапії. Курс спрямований на розвиток професійних компетентностей у сфері використання символдрами для роботи з внутрішніми конфліктами, емоційними станами та особистісними ресурсами клієнта, а також на формування навичок інтеграції цього методу у психотерапевтичну практику.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» є:

- ознайомити студентів з історією становлення та теоретичними основами символдрами;
- розкрити психодинамічні механізми, що лежать в її основі;
- навчити аналізувати та інтерпретувати образи, які виникають у процесі кататимно-імагінативної роботи;

- сформувати практичні навички проведення терапевтичних сеансів із використанням базових мотивів символдрами;
- виховати етичну та рефлексивну позицію психотерапевта; розвинути здатність застосовувати метод у роботі з різними категоріями клієнтів, включно з дітьми, підлітками та дорослими;
- сприяти усвідомленню можливостей інтеграції символдрами з іншими психотерапевтичними підходами.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного засвоєння дисципліни «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізіти:

- Психологія особистості — дисципліна, що досліджує структуру, динаміку та розвиток особистості, її індивідуальні особливості та закономірності функціонування.
- Індивідуальна та групова терапія — курс, присвячений теоретичним і практичним методам психотерапевтичної роботи з клієнтами у форматі індивідуальних консультацій та групових занять.
- Напрямки сучасної психотерапії. Інтеграція, діалог — дисципліна, що аналізує сучасні психотерапевтичні школи, їхні концепції та можливості інтеграції у професійній практиці психолога.
- Арт-терапія — навчальний курс, що розкриває використання мистецьких засобів як інструментів психотерапії для розвитку особистісних ресурсів та подолання психологічних труднощів.

Постреквізіти:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Психологія сім'ї та подружжя — навчальна дисципліна, що досліджує закономірності розвитку сімейних і подружніх стосунків, їхній вплив на особистість та методи психологічної допомоги сім'ї.
- Сексологія — курс, що аналізує психологічні та біологічні аспекти сексуальності, проблеми сексуальної поведінки та методи психотерапевтичної роботи у сфері сексуального здоров'я.
- Переддипломна практика — дисципліна, спрямована на інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок у реальних умовах професійної діяльності психолога та підготовку до виконання кваліфікаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» складається з двох змістовних модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади символдрами

Тема 1. Предмет і метод кататимно-імагінативної психотерапії

Кататимно-імагінативна психотерапія є напрямом психодинамічної терапії, що базується на використанні образів та фантазій клієнта як інструментів для роботи з внутрішніми конфліктами. Метод поєднує психоаналітичні принципи з техніками уяви, дозволяючи досліджувати несвідомі процеси через символічні образи. Він застосовується для роботи з емоційними станами, травматичним досвідом та особистісними ресурсами. Символдрама допомагає клієнту усвідомити приховані переживання та інтегрувати їх у свідомість, сприяючи гармонізації психіки.

Тема 2. Історія становлення символдрами

Метод символдрами був розроблений німецьким психотерапевтом Гансом-Карлом Лейнером у середині XX століття як модифікація психоаналітичної практики. Він виник на основі ідей психоаналізу З. Фрейда та аналітичної психології К. Юнга, поєднуючи роботу з фантазіями та символами. З часом символдрама отримала широке поширення в Європі та світі, ставши одним із визнаних напрямів психотерапії. Сьогодні метод активно розвивається, інтегрується з іншими підходами та адаптується для роботи з різними віковими групами.

Тема 3. Психодинамічні механізми символдрами

Основою символдрами є робота з несвідомим через образи, що виникають у процесі уяви. Внутрішні конфлікти, емоційні переживання та травматичний досвід проявляються у символічній формі, яку можна досліджувати та інтерпретувати. Психодинамічні механізми включають перенесення, проєкцію та інтеграцію несвідомих змістів у свідомість клієнта. Це дозволяє знижувати напруження, розвивати саморефлексію та знаходити нові способи вирішення психологічних проблем.

Тема 4. Базові мотиви та їх інтерпретація

У символдрамі використовуються спеціальні мотиви-образи, які мають універсальне значення для психіки людини. До них належать луг, гора, будинок, річка та інші символи, що відображають базові архетипи та життєві ситуації. Робота з мотивами дозволяє клієнту виявити приховані емоції, потреби та конфлікти. Інтерпретація образів здійснюється психотерапевтом з урахуванням індивідуального контексту клієнта, що робить процес гнучким і персоналізованим.

Тема 5. Етичні та професійні засади роботи

Застосування символдрами потребує дотримання високих етичних стандартів та професійної відповідальності. Психотерапевт має забезпечувати конфіденційність, безпечний простір та повагу до особистості клієнта. Важливим є уникнення нав'язування інтерпретацій та збереження нейтральної позиції. Етичні засади також включають усвідомлення меж застосування методу та необхідність інтеграції його з іншими формами допомоги у складних випадках.

Змістовий модуль 2. Практичне застосування символдрами

Тема 6. Методика проведення терапевтичного сеансу

Сеанс символдрами складається з кількох етапів: введення клієнта у стан релаксації, пропозиція мотиву, робота з образами та завершення. Психотерапевт супроводжує клієнта, допомагаючи йому описувати та усвідомлювати переживання, що виникають у процесі уяви. Важливим є створення атмосфери довіри та підтримки, яка дозволяє клієнту відкрито працювати з внутрішнім світом. Завершення сеансу включає обговорення образів та інтеграцію отриманого досвіду у повсякденне життя.

Тема 7. Аналіз та інтерпретація образів

Образи, що виникають у процесі символдрами, мають багатошарове значення та відображають несвідомі процеси клієнта. Психотерапевт аналізує їх, враховуючи контекст, емоційні реакції та асоціації клієнта. Інтерпретація не є жорсткою, вона базується на діалозі та співпраці, що дозволяє уникнути нав'язування готових рішень. Такий підхід сприяє розвитку саморефлексії та усвідомленню власних внутрішніх ресурсів.

Тема 8. Символдрама у роботі з дітьми та підлітками

Метод символдрами адаптується для роботи з дітьми та підлітками, враховуючи їхні вікові особливості та рівень розвитку уяви. Використання образів допомагає дітям виражати емоції, які вони не можуть описати словами. Символдрама сприяє розвитку емоційного інтелекту, зниженню тривожності та формуванню позитивної самооцінки. У роботі з підлітками метод допомагає долати кризові переживання та конфлікти у стосунках із батьками та ровесниками.

Тема 9. Інтеграція символдрами з іншими психотерапевтичними підходами

Символдрама може ефективно поєднуватися з іншими методами психотерапії, зокрема арт-терапією, когнітивно-поведінковою та тілесно-орієнтованою терапією. Така інтеграція дозволяє розширити можливості роботи з клієнтом та врахувати його індивідуальні потреби. Використання комбінованих підходів сприяє більш глибокому опрацюванню проблем та досягненню стійких результатів. Це робить символдраму універсальним інструментом у сучасній психотерапевтичній практиці.

Тема 10. Сучасні напрями розвитку символдрами

Символдрама постійно розвивається, з'являються нові модифікації методу та дослідження його ефективності. Сучасні напрями включають використання символдрами у роботі з психосоматичними розладами, травматичним досвідом та кризовими станами. Метод активно інтегрується у мультидисциплінарні підходи, поєднуючись із медичною та психологічною допомогою. Перспективи розвитку символдрами пов'язані з її застосуванням у різних культурних контекстах та розширенням сфери використання у клінічній практиці.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем для вивчення	Кількість годин			
	денна форма			
	у тому числі			
	усього	лекції	практик	с.р
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади символдрами				
1. Предмет і метод кататимно-імагінативної психотерапії – визначення сутності методу, його місце серед психодинамічних підходів.	10	2	2	6
2. Історія становлення символдрами – розвиток концепції від класичного психоаналізу до сучасних модифікацій.	9	2	1	6
3. Психодинамічні механізми символдрами – роль несвідомого, образів та внутрішніх конфліктів у терапевтичному процесі.	9	2	1	6
4. Базові мотиви та їх інтерпретація – значення ключових образів (луг, гора, будинок тощо) у роботі з клієнтом.	10	2	2	6
5. Етичні та професійні засади роботи – принципи відповідальності, конфіденційності та межі застосування методу.	9	2	2	5
Змістовий модуль 2. Практичне застосування символдрами				
6. Методика проведення терапевтичного сеансу – структура роботи, етапи введення та завершення образів.	9	2	2	5
7. Аналіз та інтерпретація образів – техніки роботи з символами та їхнім значенням для клієнта.	8	2	1	5
8. Символдрама у роботі з дітьми та підлітками – особливості застосування методу у вікових групах.	8	2	1	5
9. Інтеграція символдрами з іншими психотерапевтичними підходами – можливості поєднання з арт-терапією, когнітивно-поведінковою та тілесно-орієнтованою терапією.	9	2	2	5
10. Сучасні напрями розвитку символдрами – новітні дослідження, модифікації методу та перспективи його застосування.	9	2	2	5
Усього	90	20	16	54

5. Тематика практичних та занять з дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади символдрами

Практичне заняття 1. Основи методу символдрами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте сутність кататимно-імагінативної психотерапії.
- Назвіть ключові відмінності символдрами від інших психодинамічних методів.
- Зазначте, які психічні процеси активуються у роботі з образами.
- Опишіть практичні сфери застосування символдрами.

Практичне заняття 2. Історичний розвиток символдрами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте внесок Ганса-Карла Лейнера у створення методу.
- Назвіть основні етапи становлення символдрами.
- Зазначте вплив психоаналізу та аналітичної психології на розвиток методу.

- Опишіть сучасні тенденції поширення символдрами у світі.

Практичне заняття 3. Психодинамічні механізми символдрами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте роль несвідомого у процесі символдрами.
- Назвіть основні психодинамічні механізми (перенесення, проекція тощо).
- Зазначте, як образи відображають внутрішні конфлікти клієнта.
- Опишіть значення інтеграції несвідомих змістів у свідомість.

Практичне заняття 4. Базові мотиви та їх інтерпретація

Питання для обговорення:

- Назвіть основні мотиви символдрами (луг, гора, будинок тощо).
- Охарактеризуйте значення архетипічних образів у терапії.
- Зазначте принципи інтерпретації мотивів у роботі з клієнтом.
- Опишіть приклади практичного застосування базових мотивів.

Практичне заняття 5. Етичні та професійні засади роботи

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте основні етичні принципи психотерапевта.
- Назвіть вимоги до конфіденційності та безпеки клієнта.
- Зазначте межі застосування символдрами у практиці.
- Опишіть роль нейтральності та ненав'язливості інтерпретацій.

Змістовий модуль 2. Практичне застосування символдрами

Практичне заняття 6. Методика проведення сеансу символдрами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте етапи проведення терапевтичного сеансу.
- Назвіть особливості введення клієнта у стан релаксації.
- Зазначте роль психотерапевта у супроводі клієнта.
- Опишіть значення завершення та інтеграції досвіду.

Практичне заняття 7. Аналіз та інтерпретація образів

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте принципи аналізу образів у символдрамі.
- Назвіть фактори, що впливають на інтерпретацію символів.
- Зазначте значення діалогу між клієнтом і терапевтом.
- Опишіть приклади інтерпретації образів у практиці.

Практичне заняття 8. Символдрама у роботі з дітьми та підлітками

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте особливості застосування символдрами у дитячому віці.
- Назвіть переваги роботи з образами для дітей.
- Зазначте специфіку використання методу у підлітковому віці.

- Опишіть приклади вирішення кризових ситуацій за допомогою символдрами.

Практичне заняття 9. Інтеграція символдрами з іншими методами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте можливості поєднання символдрами з арт-терапією.
- Назвіть переваги інтеграції з когнітивно-поведінковою терапією.
- Зазначте значення тілесно-орієнтованих технік у поєднанні з символдрамою.
- Опишіть приклади успішної інтеграції методів у практиці.

Практичне заняття 10. Сучасні напрями розвитку символдрами

Питання для обговорення:

- Охарактеризуйте новітні дослідження у сфері символдрами.
- Назвіть сучасні модифікації методу та їх особливості.
- Зазначте перспективи застосування символдрами у клінічній практиці.
- Опишіть можливості використання методу у мультидисциплінарних підходах.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Основи методу символдрами – Визначити предмет та особливості кататимно-імагінативної психотерапії. – Порівняти символдраму з іншими психодинамічними методами. – Охарактеризувати роль образів у терапевтичному процесі. – Розглянути практичні сфери застосування методу.	6
2	Самостійне заняття 2. Історичний розвиток символдрами – Простежити етапи становлення символдрами від психоаналізу до сучасності. – Вивчити внесок Ганса-Карла Лейнера у розвиток методу. – Оцінити вплив ідей Фрейда та Юнга на формування символдрами. – Проаналізувати сучасні тенденції поширення методу у світі.	6
3	Самостійне заняття 3. Психодинамічні механізми символдрами – Визначити роль несвідомого у процесі символдрами. – Охарактеризувати механізми перенесення та проекції. – Розглянути прояв внутрішніх конфліктів у символічних образах. – Пояснити значення інтеграції несвідомих змістів у свідомість клієнта.	6
4	Самостійне заняття 4. Базові мотиви та їх інтерпретація – Вивчити основні мотиви символдрами (луг, гора, будинок, річка). – Охарактеризувати архетипічне значення образів. – Розглянути принципи інтерпретації мотивів у терапії.	6

	– Навести приклади практичного використання базових мотивів.	
5	Самостійне заняття 5. Етичні та професійні засади роботи – Визначити основні етичні принципи психотерапевта. – Охарактеризувати вимоги до конфіденційності та безпеки клієнта. – Розглянути межі застосування символдрами у практиці. – Пояснити значення нейтральності та ненав'язливості інтерпретацій.	5
6	Самостійне заняття 6. Методика проведення сеансу символдрами – Вивчити етапи проведення терапевтичного сеансу. – Охарактеризувати техніки введення клієнта у стан релаксації. – Розглянути роль психотерапевта у супроводі клієнта. – Пояснити значення завершення та інтеграції досвіду.	5
7	Самостійне заняття 7. Аналіз та інтерпретація образів – Визначити принципи аналізу образів у символдрамі. – Охарактеризувати фактори, що впливають на інтерпретацію символів. – Розглянути значення діалогу між клієнтом і терапевтом. – Навести приклади інтерпретації образів у практиці.	5
8	Самостійне заняття 8. Символдрама у роботі з дітьми та підлітками – Вивчити особливості застосування символдрами у дитячому віці. – Охарактеризувати переваги роботи з образами для дітей. – Розглянути специфіку використання методу у підлітковому віці. – Навести приклади вирішення кризових ситуацій за допомогою символдрами.	5
9	Самостійне заняття 9. Інтеграція символдрами з іншими методами – Визначити можливості поєднання символдрами з арт-терапією. – Охарактеризувати переваги інтеграції з когнітивно-поведінковою терапією. – Розглянути значення тілесно-орієнтованих технік у поєднанні з символдрамою. – Навести приклади успішної інтеграції методів у практиці.	5
10	Самостійне заняття 10. Сучасні напрями розвитку символдрами – Вивчити новітні дослідження у сфері символдрами. – Охарактеризувати сучасні модифікації методу та їх особливості. – Розглянути перспективи застосування символдрами у клінічній практиці. – Пояснити можливості використання методу у мультидисциплінарних підходах.	5
Всього		54

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- залік.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама)» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	
40%	10%	40%	10%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 1 проводиться на п'ятому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.	

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Leuner H. Katathym Imaginative Psychotherapy. – Stuttgart : Klett, 1985.
2. Symbol Drama: Theory and Practice / ред. Н. Leuner. – Berlin : Springer, 1994.
3. Кататимно-імагінативна психотерапія: навчальний посібник / уклад. сучасними українськими психотерапевтами. – Київ, 2022.
4. Психодинамічна терапія: сучасні підходи – Львів : Світ, 2021.
5. Основи психотерапії / ред. В. Панок. – Київ : Академія, 2020.

Додаткові:

1. Психотерапевтичні техніки у практиці психолога – Харків : ХНУ, 2019.
2. Символдрама в роботі з дітьми та підлітками – Київ : Освіта, 2023.
3. Інтегративні методи психотерапії – Одеса : Астропринт, 2020.
4. Практикум з психодинамічної терапії – Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2021.
5. Психотерапія образами – Львів : Видавництво ЛНУ, 2018.

Інформаційні ресурси:

1. Українська спілка психотерапевтів – usp.org.ua
2. Європейська асоціація символдрами (DGKIP) – dgkip.de
3. Інститут психотерапії та консультування – psychotherapy.in.ua (psychotherapy.in.ua in Bing)
4. Міжнародна асоціація психотерапії (IAP) – iap.org
5. Електронні ресурси університетів (репозитарії) – elar.tsatu.edu.ua (elar.tsatu.edu.ua in Bing)
6. Інститут психотерапії та консультування (Україна) – psychotherapy.in.ua (psychotherapy.in.ua in Bing)
7. Європейська асоціація психотерапії (EAP) – europsyche.org